

1896. 13. ЦДІАЛ України, ф. 818, оп. 1, спр. 13, арк. 8–10. 14. Криза правдиці // Руслан. – 11 червня 1899. – С. 1. 15. Річ посла Вахнянина, виголошена в державній Раді, дня 27. жовтня, при розправі над заявою правительства // Руслан. – 1 падолиста 1899. – С. 1. 16. Занедбування і нехтоване наших народних прав // Руслан. – 3 серпня 1897. – С. 1–2. 17. Хахлацкий язык // Галичанинъ. – 9 января 1899. – С. 1. 18. Національні нігілісти // Руслан. – 12 січня 1899. – С. 1.

Андрей Клиш

ЯЗЫКОВОЙ ВОПРОС В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ХРИСТИАНСКИХ ОБЩЕСТВЕННИКОВ ГАЛИЧИНЫ (КОНЕЦ XIX – НАЧАЛО XX ВВ.)

Освещены значение языкового вопроса в украинском национальном движении конца XIX – начала XX вв. сквозь призму деятельности представителей общественно-христианского течения. Выяснено их роль в защите украинского языка на законодательном уровне.

Ключевые слова: деятельность, общественно-христианское движение, языковой вопрос, Галичина, украинский язык.

Andriy Klish

THE LANGUAGE ISSUE IN GALICPITA OF THE CHRISTIAN SOCIALS (THE END OF 19 – THE BEGINNING OF 20 CENTURY)

It is revealed the importance of the language issue in the Ukrainian national movement of the late 19th century through the prism of representatives of social and Christian currents. Found out their role in the defense of the Ukrainian language in law.

Key words: activity, social-christian movement, the language issue, Galychyna, ukrainian.

УДК 94(477)

Світлана Донченко

УЧАСТЬ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В РОСІЙСЬКО-ЯПОНСЬКІЙ ВІЙНІ 1904–1905 РР.

На початку XX ст. український народ був поділений між двома державами – Російською та Австро-Угорською імперіями і захищав імперські інтереси обох держав. Російсько-японська війна для українців – це приклад чесного служіння державі. У війні приймали участь багато офіцерів українського походження, які пішли добровольцями на фронт. Проявили сміливість, винахідливість і героїзм цілі полки, сформовані з українців, солдати і матроси з України, особливе значення на фронті мав шпиталь із Катеринослава з рентгенівським апаратом.

Ключові слова: добровольці, солдати і матроси з України, офіцери українського походження, адмірал С. Макаров, російсько-японська війна.

В сучасній незалежній Україні детально вивчається участь українців в тих чи інших подіях Російської та Австро-Угорської імперій, оскільки дуже багато етнічних українців вважаються російськими, польськими, німецькими діячами. Необхідно відновити історичну правду. Це стосується і російсько-японської війни. Про участь українців в цій війні в російській історичній літературі практично не має згадок.

Російсько-японська війна 1904–1905 рр. досліджується з часу її закінчення, аналізуються сили і можливості, робляться припущення стосовно командування, тих чи інших наказів і результатів війни. В російській історіографії відбувається деяка переоцінка попередніх позицій. Японські дослідники, враховуючи стан Японії на кінець війни, вважають, що Японія програла війну.

Цю війну досліджувало чимало вчених радянського періоду, сучасні українські та російські, зарубіжні історики: Ф. Лось [1], С. Ольденбург [8], А. Куропаткін [10] та інші.

Оскільки про участь українців у російсько-японській війні написані окремі матеріали, нариси, ми поставили за мету об'єднати всі відомі дані і показати, що українці зробили вагомий внесок в хід бойових дій на Далекому Сході.

Розташування сил на політичній арені в Тихоокеанському регіоні було не на користь Росії. Всі дії підсилювалися тим, що в кінці 90-х рр. XIX ст. розпочалася перша світова економічна криза, яка призвела до переділу ринків збуту і підконтрольних територій найбільшими країнами світу.

США прагнули цілковитого панування в басейні Тихого океану, який вони хотіли перетворити в своє «внутрішнє море». Активну участь у боротьбі за панування на Тихому океані, за розподіл Китаю приймали імперіалісти Англії, Німеччини, Франції і особливо Японії, яка стала на шлях капіталістичного розвитку лише після незавершеної буржуазної революції 1868 р.

У своїх територіальних претензіях на Далекому Сході Японія зіткнулася з царською Росією. Царській уряд, який представляв інтереси поміщиків та крупної буржуазії, будував плани отримання зовнішніх ринків. У Росії найбільш реакційні кола царської воєнщини в свою чергу виступали відкритими прибічниками війни з Японією. Вони радили царю негайно проголосити приєднання Маньчжурії до Росії, поставивши не тільки іноземців, але й російську дипломатію «перед фактом, який вже здійснився». Микола II у 1903 р. прийняв новий, більш агресивний курс політики на Далекому Сході. В серпні 1903 р. намісником царя на Далекому Сході був призначений адмірал Є. Алексєєв з резиденцією в Порт-Артурі. В. Плеве вважав, що для зміцнення становища царизму й утримання Росії від революції необхідна невелика, але переможна війна [1].

Війна розпочалася в обстановці зовнішньополітичної ізоляції Росії. Як свідчать факти, Росія була невідготівленою до війни не лише в дипломатичному, але й у військово-технічному відношенні. Стан російських збройних сил в точності відображав економічну, державну і культурну відсталість Росії. На відміну від Японії, Росією у війні не були використані винаходи російських вчених. Так, адмірал С. Макаров написав клопотання з проханням про встановлення радіозв'язку на кораблях Тихоокеанського флоту, але вченому-винахіднику О. Попову не були виділені на це кошти.

У військовому середовищі, особливо серед вищих чинів, процвітало казнокрадство і хабарництво. Інтендантство постачало до армії гнилі сухарі і чоботи без підошов. Надзвичайні крадіжки відбувалися в адміралтействі. Армійське офіцерство виходило більшою частиною з юнкерських училищ. Останні, не закінчивши курсу в цивільних навчальних закладах, йшли на військову службу не за покликанням, а в пошуках шматка хліба. Система підготовки солдатів у Росії скеровувалася на приниження, відношення офіцерів до нижніх чинів залишалося таким, як за часів кріпацтва. В армії широко використовувалася лайка, зуботичини, принизливі покарання [1].

Зосередження російських військ на Далекому Сході відбувалося повільно. Розраховувати на значне збільшення військ у перші місяці війни не приходилося в силу низької пропускної здатності Сибірської залізниці. Тихоокеанська ескадра рідко виходила в море, і стрільб і маневрів не проводила.

Театр бойових дій царським командуванням попередньо не вивчався. В штабах були в наявності карти лише окремих районів. Тому зрозуміло, чому російські війська в поході постійно натикалися на невідомі перевали і сопки. Із-за відсутності достатньої кількості польових телефонів, зв'язок підтримувався переважно через кінних ординарців. Не потурбувалося командування і про наявність гірської артилерії, яка найбільш відповідала топографії місцевості. Обоз був на колісному ході, хоч умови вимагали в'ючного спорядження. Армія мала артилерію, але не мала гранат. Командування своєчасно не забезпечило армію кулеметами. В російській ескадрі не вистарчало крейсерів і, особливо, міноносців. Царський генеральний штаб недооцінював військові сили Японії, оскільки мав недостовірні й заплутані дані. Зрозуміло, що Японія, яка збиралася нападати, підготувалася заздалегідь і краще, ніж Росія.

У російсько-японській війні брало участь багато офіцерів українського походження, які пішли на фронт добровольцями. Так, на початку й наприкінці війни командувачем російської Маньчжурської армії був чернігівський дворянин, генерал, українець М. Ліневич. Його дії, на відміну від наказів командувача російської Маньчжурської армії генерала М. Куропаткіна, сучасники одноголосно оцінюють як позитивні. Вважається, навіть, що якби на початку війни російський цар призначив М. Ліневича на посаду командувача, російська армія змогла б перемогти японців.

Найкрупнішими кінними з'єднаннями кубанських і донських козаків керував генерал-лейтенант П. Міщенко. Начальником 2-го Сибірського корпусу був генерал-лейтенант М. Засулич, а 10-го армійського корпусу – генерал-лейтенант К. Случевський. Інженерами маньчжурської армії командував генерал-майор К. Величко, нащадок козацького літописця Самійла Величка. Начальником загону кораблів порт-артурської ескадри був контр-адмірал Й. Матусевич, командиром Сибірської козачої дивізії – генерал-майор В. Косоговський, а генерал-квартирмейстером штабу маньчжурської армії – генерал-майор В. Харкевич. Діями артилерії Західного і Південного фронту сухопутної оборони керував М. Романовський. Проте найбільшим героєм війни з російського боку досі вважається генерал, українець Р. Кондратенко, один із організаторів північної оборони Порт-Артура [2].

Г. Белгородський, генерал-майор, князь, походив із волинської шляхти. Пройшов російсько-японську війну від ротмістра – до полковника. Начальник контррозвідки 1-го Східно-Сибірського корпусу [3]. В. Костенко, родом із села Великі Будищи Зеньківського повіту Полтавської губернії. Як корабельний інженер ескадреного броненосця «Орел» прийняв участь в поході 2-ї Тихоокеанської ескадри [3].

10-й армійський корпус Київського військового округу, скерований на Далекий Схід навесні 1904 р., в основному складався з 9-ї (переважно полтавчани) й 31-ї (харківчани) піхотних дивізій. У

боях із ворогом корпус поніс значні втрати. Особливо постраждала 9-а артилерійська бригада: японці вночі раптово напали на один з її дивізіонів і повністю вирізали особовий склад. Навесні 1905 р. з Одеського військового округу на Далекий Схід перекинута 15-у піхотну дивізію й 4-у стрілецьку бригаду [4].

У складі російських сил у Маньчжурії й Кореї боролися поруч з усіма представниками народів Росії й українці, чиї заслуги не можна недооцінювати. Так, в ніч на 6 травня 1905 р. у бою під поселенням Удзягонза повністю загинула, прикриваючи відхід 24-го донського козачого полку, сотня ротмістра А. Василенка – 57 полтавчан, 11 киян та 2 жителя Юзівки. Вершники упродовж 3 год. стримували наступ більше ніж 600 японців [3].

Серед учасників бойових дій були й жінки. Так, київська гімназистка К. Десницька, дочка статського радника, була непересічною особистістю. Закінчивши курси медичних сестер, вирушила на російсько-японську війну, була нагороджена трьома нагородами, зокрема георгіївським хрестом. Пізніше вона познайомилася з принцом Сіаму Чакрабоном, сином короля Рами V, стала його дружиною [5].

Ще один український полк прославив себе в боях російсько-японської війни. Подільський полк був призначений до складу 2-ї маньчжурської армії і в листопаді 1904 р. зайняв передові позиції на річці Шахе. Упродовж 12–15 січня полк приймав участь у боях у Сандепу, а 12 січня 1905 р. ним були взяті з бою села Чжантань-хенань, Вандиопа й Чанитао. Наступного дня подільці атакували північну частину Сандепу і, незважаючи на надзвичайно сильний вогонь супротивника, увірвалися в це село, зайняли його західну околицю.

З 16 по 25 лютого подільський полк приймав участь в мукденських боях, доблесно вів нерівний бій з супротивником; на вечір більша частина офіцерів і нижніх чинів була поранена, але залишки полку, залишившись без патронів, продовжували вести бій, пробиваючи шлях багнетами на північ. Тричі полк ходив вночі в атаку і лише на світанку 26 лютого, оточений з усіх боків ворогом, був взятий у полон дрібними групами. З усього полку залишилося лише дві роти, які прикривали 41-у артилерійську бригаду і кінно-мисливську команду, яка була вислана заздалегідь на північ із прапором. 26 лютого полк втратив свого командира, 5 офіцерів і 618 нижніх чинів убитими, 17 офіцерів і 1200 нижніх чинів полоненими. У перших числах березня із залишків двох рот, за рахунок комплектування сформовано ще 14 рот [5].

Разом із солдатами усю складність життя на війні ділили полкові священики, серед яких був протоієрей М. Сребрянський, який видав у 1906 р. щоденник полкового священика 51-го Чернігівського полку [3; 6].

У російсько-японській війні приймали участь і відомі в Україні особистості. З початком війни П. Скоропадський подав рапорт з проханням перевести його на фронт у діючу армію. Наприкінці лютого 1904 р. виїхав з Петербурга в Маньчжурію. П. Скоропадський дістався Далекого Сходу поїздом, він мав завдання привезти до Мукдена (ставки російської армії на Далекому Сході) велику партію коней і мулів для військово-медичних потреб. Приїхавши до Мукдену, П. Скоропадський обійняв посаду ординарця царського намісника на Далекому Сході адмірала Є. Алексєєва. Але П. Скоропадський прагнув потрапити на фронт. З 16 березня 1904 р. він служив у Мукдені, в складі 1-ї Маньчжурської армії. Він був осавулом 3-го Верхньоудинського полку Забайкальського козачого війська. 1 травня молодого офіцера перевели до штабу, на посаду ад'ютанта генерал-лейтенанта Ф. Келлера, командувача східного загону. Проте 1 жовтня П. Скоропадський покинув штабну роботу за власним бажанням і став командиром 5-ї сотні 2-го Читинського полку забайкальських козаків. Його загопи брали участь у розвідувальних операціях та блискавичних нападах на тили противника. 29 жовтня 1904 р. за заслуги в боях проти японців цар Микола II нагородив українського офіцера орденом Святої Анни III-го ступеня з мечами і бантом. Його також було нагороджено георгіївською зброєю «За хоробрість». У травні 1905 р. П. Скоропадського призначили на посаду ад'ютанта генерала М. Ліневича, командувача російськими військами на Далекому Сході. На цій посаді він пробув до 7 листопада [4; 7].

В. Боженко – майбутній учасник громадянської війни і командир Червоної армії в Україні приймав участь у російсько-японській війні у чині фельдфебеля [5]. Майбутній отаман періоду громадянської війни Н. Григор'єв (Серветник), родом з Поділля, під час російсько-японської війни воював у козачих військах [6].

Під час російсько-японської війни 1904–1905 рр. поручик М. Павленко (до 1917 р. генерал-майор російської армії, генерал-полковник армії УНР, український воєначальник, головнокомандувач Української Галицької Армії) пішов на фронт добровольцем. Служив у розвідувальному підрозділі, брав участь в боях під Мукденом, Цзаарну, Баотайцзи. Дістав контузію й був змушений повернутися додому. 1905 р. М. Павленко написав посібник для старшин. Працю високо оцінили, й заохочений автор незабаром написав ще три книжки, які підписував «Омельянович-Павленко». Таке було своєрідне пошанування пам'яті діда-козака [2; 5].

М. Самокиш – український живописець-баталіст і графік був учасником російсько-японської та Першої світової війни. Особливо виразні його роботи часів російсько-японської війни: «Путіловська сопка», «Після бою. Забутий», «Сутичка роз'їздів». У воєнній тематиці митець продовжував традицію, закладену В. Верещагіним – показував війну як велику трагедію маленької людини – простого солдата [5].

«Санітарний загін Катеринославського місцевого відділу Російського товариства Червоного Хреста, Катеринославського губернського земства й Єкатерининської залізниці» відправлено на Далекий Схід 28 лютого 1904 р. і укомплектовано на 200 ліжок [2]. Під час його формування при губернській земській лікарні створено курси для підготовки сестер милосердя та санітарів, причому лекції читалися лікарями земської лікарні безкоштовно. Уповноваженим загону був обраний місцевий землевласник, гвардії поручик у відставці М. Кох, який поїхав на фронт за свій кошт. На станцію Урульга загін прибув 18 липня. У складі лазарету були: хірургічне відділення (завідувач, лікар В. Тальковський), чотири терапевтичних відділення (завідувачі: лікарі В. Левицький, А. Муразін, А. Донич, А. Данков), аптека, кухня і пральня. Для рентгенівського апарату була виділена невеличка кімната.

Уже 7 серпня 1904 р. лазарет прийняв перших поранених у кількості 121 осіб. До Катеринославського санітарного загону – до лазарету скеровувалися солдати й офіцери з найважчими пораненнями: у яких кулі ще були не вийняті, рани з роздробленими кістками тощо. Повідомлення і звіти про діяльність Катеринославського санітарного загону свідчать про значний внесок медиків з Катеринославської губернії в надання медичної допомоги пораненим у ході російсько-японської війни 1904–1905 рр. Ці матеріали підтверджують використання рентгенівських досліджень у військовій медицині лікарями з України [5].

Багато було українців і серед матросів російської ескадри. 8 березня до Порт-Артуру прибув новий командувач Тихоокеанської ескадри, адмірал С. Макаров. Вихідці з України, такі як С. Макаров, входили до складу військової еліти Російської імперії, а потім і СРСР. Серед них видатним діячем був віце-адмірал С. Макаров. Народився 1848 р. (1849 р.) в м. Миколаєві. Після закінчення морського училища служив на кораблях Тихоокеанської ескадри та Балтійського флоту. Разом зі службою здійснював науково-технічні пошуки, зокрема сконструював міноносні судна. Згодом здійснив внесок в науку як учений-океанограф. Значну увагу приділяв питанням морської тактики, вивченню Арктики. На початку ХХ ст. попереджав про можливість нападу японських ескадр на сході Росії.

На початку російсько-японської війни 1904–1905 рр. він був призначений командувачем Тихоокеанською ескадрою. Прибувши до Порт-Артуру, С. Макаров поставив перед ескадрою завдання – добитися переваги над японським флотом. Він енергійно взявся за бойову підготовку кораблів до рішучих боїв з супротивником. У порту закипіла робота з ремонту пошкоджених кораблів. Для оборони зовнішнього рейду створено мінні загородження, на підступах до бухти затоплено пароплави і баржі, на березі встановлено спостережні пости і прожекторні батареї. С. Макаров загинув 31 березня 1904 р. на панцирнику «Петропавловськ», який підірвався на міні [8–9].

Новий командувач Тихоокеанської ескадри, бездарний і боязкий контр-адмірал В. Вітгефт не вірив в успіх боротьби з японським флотом і відмовився від активних дій проти ворога. Частина артилерії з суден була зведена на берегові форти. Коли 5 травня у Біцзиво почала висадку 2-а японська армія під командуванням Я. Оку, Порт-Артурська ескадра навіть не вийшла в море.

Увага всього світу була прикута до Порт-Артуру. Окрім мужності й героїзму, оборонці Порт-Артуру показали ще й винахідливість. Вони налагодили масове виробництво ручних гранат, використовували морські шарові міни, які скидали зверху або скочували жолобами в окопи та бліндажі ворога. Були винайдені й широко використовувалися міномети, велася мінна війна під землею. Вперше в історії війн сапери Порт-Артуру застосували пуск струму високої напруги через дротові загородження. При цьому особливо відзначився розвідник з України прапорщик М. Марченко, який отримав у Порт-Артурі всі чотири ступені георгіївського хреста [6].

15 грудня загинув начальник сухопутної оборони фортеці Порт-Артур, генерал-лейтенант українець Р. Кондратенко. Це був ініціативний, талановитий генерал – спеціаліст військово-інженерної справи. Під його керівництвом створено гірські укріплення, штурм яких вартував японцям десятків тисяч жертв. Генерал Р. Кондратенко після загибелі С. Макарова був душею героїчної оборони Порт-Артуру. Він був прикладом виконання військового обов'язку. Його можна було побачити під час атак у найбільш небезпечних місцях, де він керував боєм. Навколо нього об'єдналася передова частина офіцерства. Р. Кондратенко загинув смертю героя на форті № 11. Після загибелі адмірала С. Макарова смерть генерала Р. Кондратенка стала найбільш відчутною втратою для російських військ, що обороняли Порт-Артур. Зокрема, загибель Р. Кондратенка розв'язала руки зрадникам: начальнику Квантунського укріпленого району А. Стесселю та генералу О. Фоку, які почали підготовку до капітуляції фортеці. 1 січня 1905 р. вони відправили до

генерала М. Ногі парламентаря з пропозицією вступити в переговори про здачу Порт-Артура. Це була зрада, за яку царський суд пізніше засудив А. Стесселя до смертної кари. Японське командування такого повороту подій не очікувало. Тому пропозиція про здачу, за визнанням самих японців, стала для них раптовим і приємним сюрпризом. 2 січня 1905 р. підписано акт про капітуляцію Порт-Артуру [4].

Мирна угода між Росією і Японією була підписана 5 вересня 1905 р. Росія поступалася Японії без винагороди, зі згоди китайського уряду, орендою Порт-Артура і територіальних вод, залізницею між Порт-Артуром і Чанчунем. У володіння Японії переходила частина Сахаліну на південь від 50-ї паралелі. Росія зобов'язалася увійти з Японією у згоду про представництво японцям прав рибальства вздовж берегів російських володінь у Японському, Охотському і Берінговому морях [10].

Отже, українці спільно з іншими народами царської Росії приймали участь у російсько-японській війні, проявляючи героїзм у захисті інтересів імперії. Серед командувачів військ і флоту Росії було чимало українців. На жаль, ці факти офіційною російською владою замовчувалися.

Список використаних джерел

1. Лось Ф. Є. Нариси з історії СРСР (епоха капіталізму) / Ф. Є. Лось. – К.: Вища школа, 1972. – 280 с. 2. Цікаві статті з історії України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrcenter.com/%D0%9B%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0/53330/%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE-%D0%9E%D0%BC%D0%B5%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87-%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE/%D0%91%D1%96%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F>. 3. Рядові українці в російсько-японській війні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forum.milua.org/viewtopic.php?t=7893>. 4. Українці в російсько-японській війні 1904–1905 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_55-%D0%B9_%D0%BF%D0%B5%D1%85%D0%BE%D1%82%D0%BD%D1%8B%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BA. 5. Екатеринославский санитарный отряд в русско-японской войне 1904–1905 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://logos-kraina.com.ua/project/index.php?project=riued2&load=istornar.html>. 6. Учасники оборони Порт-Артуру [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rusk.ru/st.php?idar=64935>. 7. Скоропадський П. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.proza.ru/2008/09/25/527. 8. Ольденбург С. С. Царствование Императора Николая II / С. С. Ольденбург. – СПб.: Потерпілі, 1991. – 672 с. Репринтне відтворення видання: Вашингтон, 1981. 9. Русско-японская война 1904–1905 гг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vseslova.com.ua/word/%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE>. 10. Куропаткин А. Н. Русско-японская война, 1904–1905: Итоги войны / А. Н. Куропаткин. – СПб.: Полигон, 2003. – 529 с.

Светлана Донченко

УЧАСТИЕ НАСЕЛЕНИЯ УКРАИНЫ В РУССКО-ЯПОНСКОЙ ВОЙНЕ 1904–1905 гг.

В начале XX в. украинский народ был разделен между двумя государствами – Российской и Австро-Венгерской империями и защищал имперские интересы обоих государств. Русско-японская война для украинцев – это пример честного служения государству. В войне принимало участие много офицеров украинского происхождения, которые пошли на фронт добровольцами. Проявили смелость, находчивость и героизм целые полки, сформированные из украинцев, солдаты и матросы с Украины, особое значение на фронте имел госпиталь из Екатеринослава с рентгеновским аппаратом.

Ключевые слова: добровольцы, солдаты и матросы с Украины, офицеры украинского происхождения, адмирал С. Макаров, русско-японская война.

Svitlana Donchenko

PARTICIPATING OF POPULATION OF UKRAINE IN RUSSIAN-JAPANESE WAR 1904–1905

At the beginning of the twentieth century the Ukrainian peoples was divided between two States – the Russian and Austro-Hungarian empires and defended the imperial interests. Russian-Japanese war is an example of honest service to the State for Ukrainians. Many Ukrainian officers took part descent during the war. They went as volunteers to the front. Showed boldness, resourcefulness and heroism the whole shelves formed from Ukrainians, soldiers and sailors, from Ukraine. The special value had hospital from Ekaterinjslav with the x-rayed vehicle at the front.

Key words: volunteers, soldiers and sailors from Ukraine, officers of the Ukrainian origin, admiral S. Makaroff, russo-japanese war.